

doi: 10.15407/dse2015.03.014

УДК 331:330.3

В.П. МІКЛОВДА

д-р екон. наук, проф., член-кор. НАН України,
зав. кафедри економіки підприємства
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
E-mail: bsc10@mail.ru

Н.Ю. КУБІНІЙ

канд. екон. наук, проф., проф. каф. економіки підприємства
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
E-mail: bsc10@mail.ru

С.М. МОШАК

здобувач каф. економіки підприємства
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
E-mail: bsc10@mail.ru

РЕЙТИНГ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ ЗА КРИТЕРІЄМ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАЦІ

У статті викладені результати порівняльної оцінки конкурентоспроможності економічних систем України, Словаччини, Польщі, Угорщини та Румунії, прикордонні території яких складають Карпатський Євросрегіон. Рівень конкурентоспроможності у даному дослідженні визначений за допомогою рейтингової оцінки за критерієм ефективності праці, яка розрахована на основі таких індикаторів: співвідношення частки валового внутрішнього продукту країни у світовому ВВП й частки економічно активного населення країни у світовій кількості економічно активного населення; рівня продуктивності праці; коефіцієнта випередження темпів зростання продуктивності праці у порівнянні з темпами зростання середньої заробітної плати. У рейтингу конкурентоспроможності економічних систем за рівнем ефективності праці Україна займає п'яту сходинку. Результати дослідження свідчать про необхідність розробки стратегії підвищення ефективності праці та формування механізму активізації резервів підвищення продуктивності праці в Україні.

Ключові слова: конкурентоспроможність, економічна система, ефективність, продуктивність праці, рейтинг, критерій конкурентоспроможності, індикатори конкурентоспроможності, оплата праці.

В.П. Микловда

д-р екон. наук, проф., член-кор. НАН України,
зав. кафедрой економіки підприємства
НВУЗ «Ужгородський національний університет»
E-mail: bsc10@mail.ru

Н.Ю. Кубиний

канд. екон. наук, проф., проф. каф. економіки підприємства
НВУЗ «Ужгородський національний університет»
E-mail: bsc10@mail.ru

© МІКЛОВДА В.П., КУБІНІЙ Н.Ю., МОШАК С.М., 2015

С.М. Мошак

соискатель каф. экономики предприятия
НВУЗ «Ужгородский национальный университет»
E-mail: bsc10@mail.ru

РЕЙТИНГ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ УКРАИНЫ ПО КРИТЕРИЮ ЭФФЕКТИВНОСТИ ТРУДА

В статье представлены результаты сравнительной оценки конкурентоспособности экономических систем Украины, Словакии, Польши, Венгрии и Румынии, приграничные территории которых составляют Карпатский Еврорегион. Уровень конкурентоспособности в данном исследовании определен с помощью рейтинговой оценки по критерию эффективности труда, рассчитанной на основе следующих индикаторов: соотношения доли валового внутреннего продукта страны в мировом ВВП и доли экономически активного населения страны в мировой численности экономически активного населения; уровня производительности труда; коэффициента опережения темпов роста производительности труда по сравнению с темпами роста средней заработной платы. В рейтинге конкурентоспособности экономических систем по уровню эффективности труда Украина занимает пятое место. Результаты исследования свидетельствуют о необходимости разработки стратегии повышения эффективности труда и формирования механизмов активизации резервов повышения производительности труда в Украине.

Ключевые слова: конкурентоспособность, экономическая система, эффективность, производительность труда, рейтинг, критерий конкурентоспособности, индикаторы конкурентоспособности, оплата труда.

V. Miklovdá

Dr. Sci., Corresponding Member of National Academy of Sciences of Ukraine
Head of the Department of Enterprise Economics of the State University
«Uzhhorod National University»
Uzhgorod, Universytetska Str., 14, Department of Economics, r. 403, 88000.
E-mail: bsc10@mail.ru

N. Kubiniy

Ph.D., prof., Professor of the Department of Enterprise Economics
of the State University «Uzhhorod National University»
Uzhgorod, v.Universytetska, 14, Department of Economics, r. 403, 88000
E-mail: bsc10@mail.ru

S. Moshak

applicant of of the Department of Enterprise Economics
of the State University «Uzhhorod National University»
Uzhgorod, Universytetska Str., 14, Department of Economics, r. 403, 88000
E-mail: bsc10@mail.ru

UKRAINE COMPETITIVENESS RANKING BY LABOUR EFFICIENCY

The article presents the results of a comparative evaluation of the competitiveness of the economic systems of Ukraine, Slovakia, Poland, Hungary and Romania, border areas which make up the Carpathian Euroregion. The level of competitiveness in this study is defined by a rating based on their performance labor calculated based on the following indicators: the ratio of the share of gross domestic product in the world GDP and the proportion of the economically active population in the world economically active population; the level of productivity; timing factor productivity growth compared with the growth in average wages. In the ranking of competitiveness of economies in terms of the efficiency of labor Ukraine ranks fifth. The findings suggest the need to develop strategies to improve the efficiency of labor and formation of mechanisms of activation of reserves of increase in labor productivity in Ukraine.

Key words: competitiveness, economic system, efficiency, productivity, rating criteria of competitiveness, indicators of competitiveness, labor cost.

Постановка проблеми. Конкурентоспроможність економіки представляє собою, за позицією академіка НАН України В. Гейця (V. Hejts) та його однодумців, здатність останньої створювати системні конкурентні переваги, що забезпечують перехід економічної системи на більш високий рівень розвитку [1]. При цьому саме масштаб переходу та його темп повинні бути вищі, ніж у суб'єктів-конкурентів. Конкурентоспроможність як системне явище визначається багатокритеріальністю внаслідок складності устрою економіки, але серед елементів економічної системи визначальну роль відіграє складова людського потенціалу. Креативність, освіченість, мобільність та інноваційність людського потенціалу країни чи регіону визначають якість потенціалу трудового. Тобто в процесі господарської діяльності людський потенціал знаходить практичну імплементацію в потенціалі трудовому, реалізація якого забезпечує:

- а) цілеспрямованість дії всієї економічної системи;
- б) узгодженість функціонування складових елементів економіки;
- в) моніторинг розвитку економіки та забезпечення її конкурентоспроможності.

Дуалізм ролі трудового потенціалу у формуванні конкурентоспроможної економічної системи полягає в наступному. З одного боку, трудовий потенціал як економічне відображення потенціалу людського визначає здатність керувати системним економічним розвитком таким чином, який забезпечує досягнення стратегічних цілей. З іншого – його реалізація в процесі трудової діяльності, тобто живої праці, створює матеріальні або нематеріальні цінності, надає послуги, формуючи валовий внутрішній продукт (ВВП) країни. Чим вище ефективність праці, тим більше результативність економічної системи, тим вище показник ВВП. Таким чином, обсяг ВВП або його приріст є одним з показників конкурентоспроможності економічної системи та її трудового потенціалу. Останнім часом наукова спільнота погоджується з думкою, що абсолютні показники мають багато недоліків, що вимагає застосування показників відносних. У сфері дослідження трудового потенціалу та його впливу на конкурентоспроможність економічної системи в цілому таким критерієм є ефективність праці, яка відображає співвідношення виробленого продукту до обсягу витраченої праці певної якості. Зростання продуктивності праці як індикатора її ефективності є загальним, об'єктивним економічним законом, що діє за будь-якої економічної моделі. Його особливість визначається тим, що в міру розвитку суспільного виробництва, впровадження сучасних засобів праці, поліпшення організації та умов праці, підвищення культурно-технічного рівня людина виробляє в одиницю часу все більшу масу матеріальних або нематеріальних благ. Одночасно цей закон є і законом руху людського суспільства і безперервного прогресу продуктивних сил, тому у всіх країнах підвищена увага до продуктивності праці як на макро-, так і на мікроекономічному рівні визначається зовсім не чисто академічним інтересом [2]. Суспільство, яке активізує дію даного закону і забезпечує більш високі темпи зростання продуктивності праці у порівнянні з економічними суперниками, доводить здатність розвиватися вищими темпами, тобто експонує власну системну конкурентоспроможність.

Огляд публікацій. Сьогодні в Україні проблемам продуктивності праці не приділяється достатньої уваги. Публікації, присвячені безпосередньо продуктивності праці такими авторами як Чернушкіна О.О. (Chernushkina O.) [3], Гончаров Ю.В. (Goncharov Yu.) [4], Парамонова К.М., Федуллова Л.І. (Paramonova K., Fedulova L.) [5], головним чином сконцентровані на аналізі статистичної інформації в цілому по Україні або стосуються продуктивності праці на підприємстві і залишають поза увагою взаємозв'язок ефективності праці та конкурентоспроможності економічної системи.

Разом з тим, неможливо не відмітити позицію академіка НАН України Е.М. Лібанової (Libanová E.), яка, розглядаючи фактори модернізації української економіки, доводить, що «першим і найбільш важливим фактором розвитку в XXI столітті є робоча сила, саме її кількісні та якісні параметри значною мірою впливають на інвестиційні можливості, тобто на роль фінансового капіталу» [6].

Мета та завдання статті. Вступ України до світового економічного співтовариства спричиняє необхідність порівняння ефективності функціонування робочої сили в різних країнах як ознаки конкурентоспроможності економічної системи. Особливий інтерес становить зіставлення показників ефективності праці в країнах ЄС, які межують з Україною, а їхні території утворюють Карпатський Євросерегійн. Все це дозволило визначити за мету даної статті проведення аналізу рівня конкурентоспроможності України за рейтингом на основі критерію ефективності праці у порівнянні зі Словаччиною, Польщею, Угорщиною та Румунією. При цьому критерій ефективності праці характеризується через призму показників продуктивності праці як найбільш поширених та методично обґрунтованих.

Для досягнення мети вирішені такі завдання:

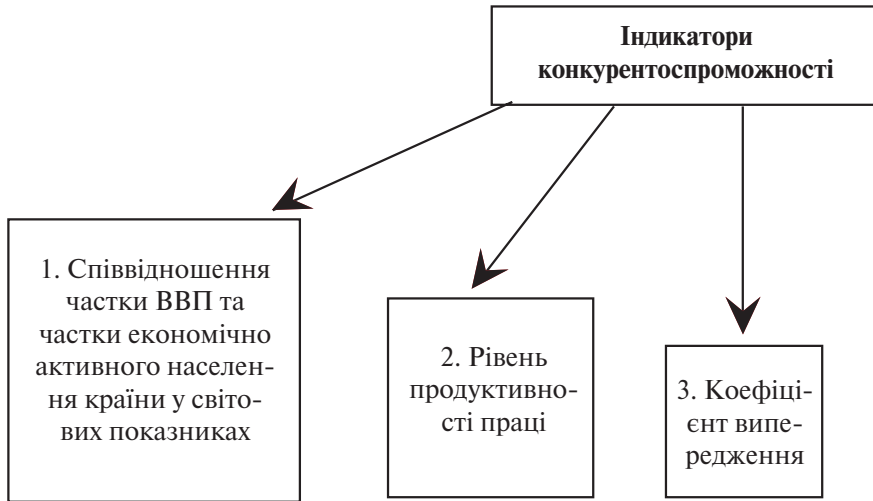
1. Окреслені показники, які надають можливість оцінити стан конкурентоспроможності економічної системи за критерієм ефективності праці.
2. Здійснена оцінка рівня конкурентоспроможності України у порівнянні з аналогічними індикаторами країн, прикордонні території яких входять до Карпатського Євросерегійну.

Інформація, що використана для аналізу, отримана зі статистичних джерел ЮНЕК та World Factbook. Для коректності зіставлення індикаторів різних країн їх ВВП визначено за паритетом купівельної спроможності.

Результати дослідження. Праця є умовою та рушійною силою економічного зростання й обумовлює досягнення певного рівня обсягу ВВП. Разом з тим, обсяг ВВП залежить і від екстенсивних показників праці, які не визначають ефективний шлях розвитку економіки, а відповідно її конкурентоспроможність. Внаслідок цього одним з основних критеріїв конкурентоздатності економіки виступає саме ефективність праці, а основними її показниками доцільно вважати представлені на рисунку.

Першим у групі індикаторів є співвідношення частки ВВП країни у світовому ВВП та частки економічно активного населення країни у світовому показнику. Рівень даного співвідношення повинен бути більше одиниці, інакше праця застосовується неефективно і економічна система несе непродуктивні витрати на утримання робочої сили. По-друге, його зіставлення з показниками інших країн дозволяє визначити, який відсоток ВВП припадає на один відсоток економічно активного населення, що безумовно показує переваги або недоліки країн, що порівнюються. Вибір для порівняння показника економічно активного населення обумовлено тим, що економічно активне населення складається із зайнятих та безробітних, а основна економічна функція останніх полягає у формуванні конкурентного середовища для зайнятих і через це створює мотивацію до високоєфективної праці. Крім цього, економічно активне населення складає кількісний базис трудового потенціалу країни.

Другим показником є рівень продуктивності праці в країні. У зв'язку з достатньо повним обґрунтуванням його значення в аналізі ефективності економіки в наукових та аналітичних матеріалах вважаємо доцільним не приділяти великої уваги опису його валідності.

Індикатори конкурентоспроможності економічної системи за критерієм ефективності праці

Джерело: розроблено авторами.

Третім показником, що характеризує конкурентоспроможність економіки, є співвідношення між темпами зростання продуктивності праці та темпами зростання середньої заробітної плати, який в економіці праці називається коефіцієнтом випередження. Коефіцієнт випередження слугує важливим інструментом контролю не лише за ефективністю витраченої праці, але й за економічною обґрунтованістю витрат на оплату праці. Даний коефіцієнт повинен бути більше одиниці, тобто продуктивність праці в економічній системі повинна зростати швидше від заробітної плати. Це співвідношення забезпечує не лише скорочення витрат на одиницю продукції, тобто формує основу для підвищення рентабельності, прибутковості всієї економічної системи (за інших рівних умов), але й гальмує інфляційні процеси в країні. Для розрахунку першої групи показників в Україні та країнах порівняння дані наведені в табл. 1.

Як свідчать дані табл. 1, загальний обсяг ВВП України у 2012 році досягав 336,1 млрд дол. у оцінці за паритетом купівельної спроможності, що значно вище показника Словаччини, Угорщини та Румунії, які є невеликими країнами. Відповідно й частка України у світовому ВВП є більшою, ніж економік вказаних країн. Якщо порівнювати ВВП України та Польщі, обсяг ВВП останньої у 2012 році складав 803,3 млрд дол., що у 2,4 рази більше, ніж в Україні. ВВП України за паритетом купівельної спроможності у 2013 році досяг 337,4 млрд дол., що складало 0,39 % від світового валового продукту. За зростання абсолютного показника у порівнянні з 2012 роком на 0,4 %, частка ВВП України у світовому продукті зменшилася з 0,4 % до 0,39 %. Аналогічна ситуація склалася в країнах, взятих до порівняння. Так, темп зростання ВВП Польщі – 1,3 %, Угорщини і Словаччини – 0,2 %, а частка у світовому ВВП зменшується у Польщі відповідно з 0,95 до 0,93 %, Угорщині – з 0,23 до 0,225 %, Словаччини – з 0,16 до 0,15 %. Це свідчить про загрози втрати конкурентоспроможності економіками названих держав.

Таблиця 1. ВВП, економічно активне населення та зайнятість у світі, в Україні, Словаччині, Угорщині, Польщі, Румунії у 2012–2013 роках

Показник	Світ	Україна	Словаччина	Угорщина	Польща	Румунія
ВВП, млрд дол, 2012 р.	84830	336	132	196	803	279
Частка країни у світовому ВВП у 2012 році, %	100,00	0,40	0,16	0,23	0,95	0,32
ВВП, млрд дол, 2013 р.	87250	337	133	197	814	289
Частка країни у світовому ВВП у 2013 році, %	100,00	0,39	0,15	0,225	0,93	0,33
Економічне активне населення (labor force) у 2012 році, млн осіб	3297,0	22,1	2,7	4,2	17,9	9,3
Зайнятість (employment) у 2012 році, млн осіб	...	20,4	2,2	4,1	15,8	9,2
Частка країни у світовому показнику економічно активного населення у 2012 році, %	100,000	0,670	0,082	0,127	0,543	0,282
Економічне активне населення (labor force) у 2013 році, млн осіб	3308,0	22,2	2,7	4,3	18,2	9,3
Зайнятість (employment) у 2013 році, млн осіб	...	20,4	2,2	4,1	15,5	9,2
Частка країни у світовому показнику економічно активного населення у 2013 році, %	100,000	0,671	0,082	0,129	0,550	0,281

Джерело: [7–9].

Світова статистика нараховувала економічно активного населення у 2013 році 3308 млн осіб, що на 11 млн більше, ніж у 2012 році. Тенденція до збільшення спостерігається в Україні, Польщі та Угорщині. Словаччина та Румунія не збільшили кількість економічно активного населення за даний період.

Дані табл. 1 дозволяють зробити висновок про неефективність використання робочої сили в Україні. В Словаччині, Угорщині, Польщі та Румунії частка ВВП у світовому продукті вища, ніж частка економічно активного населення. Лише в Україні це відношення від’ємне. Конкурентоспроможність трудового потенціалу країни можна оцінити за відношенням частки країни у світовому продукті та її частки у світовій зайнятості, що представлено в табл. 2.

На основі розрахунків, результати яких наведені в табл. 2, можна зробити висновок, що серед країн ЄС, сусідів України, найвищий рівень конкурентоспроможності економічно активного населення відмічається у Словаччині, де обчислене співвідношення досягає 1,83. Далі в порядку зменшення показника – Угорщина, Польща та

Таблиця 2. Відношення частки ВВП країни до частки економічно активного населення України, Словаччини, Угорщини, Польщі та Румунії у світовому показнику у 2013 році

Країна	Відношення частки ВВП до частки економічно активного населення
Україна	0,58
Словаччина	1,83
Угорщина	1,78
Польща	1,69
Румунія	1,17

Джерело: [7–9].

Румунія. Рівень вказаного відношення в Україні менше 1, що свідчить про вкрай низьку ефективність економічно активного населення країни, про неадекватний сучасним викликам рівень конкурентоспроможності, оціненої за ознакою ефективності праці.

Для поглиблення аналізу конкурентоспроможності трудового потенціалу доцільно звернути увагу на показники продуктивності праці та відношення темпів її зростання до темпів зростання середньої заробітної плати (табл. 3).

Дані табл. 3 дозволяють стверджувати, що продуктивність праці в Україні значно відстає від рівня продуктивності праці в країнах, що проаналізовані. Так, у 2013 році показник продуктивності праці Словаччини та Польщі більше, ніж у тричі перевищив значення показника в Україні, Угорщини – у 2,9, Румунії – у 1,9 раза. Цікавим показником є відношення рівня оплати праці, яке показує, наскільки занижена чи завищена вартість робочої сили в Україні у порівнянні з іншими країнами. Середня

Таблиця 3. Показники продуктивності праці та середньомісячної заробітної плати у 2012–2013 роках в країнах, що аналізуються

Показник	Україна	Словаччина	Угорщина	Польща	Румунія
Продуктивність праці у 2012 році (ВВП на одного зайнятого), тис. дол.	16,5	60,0	47,8	50,8	30,3
Продуктивність праці у 2013 році (ВВП на одного зайнятого), тис. дол.	16,5	60,5	48,0	52,5	31,4
Темп зростання продуктивності праці, %	100,0	100,8	100,4	103,3	103,6
Середньомісячна заробітна плата у 2012 році, дол.	379,4	1229,8	1065,0	1094,9	614,8
Середньомісячна заробітна плата у 2013 році, дол.	409,6	1287,0	1121,8	1148,5	673,5
Темп зростання середньомісячної заробітної плати, %	108,0	104,7	105,3	104,9	109,5

Джерело: [7–9].

Таблиця 4. Коефіцієнт випередження темпів зростання продуктивності праці та середньої заробітної плати у 2013 році у порівнянні з 2012 роком в Україні, Словаччині, Угорщині, Польщі, Румунії

Країна	Україна	Словаччина	Угорщина	Польща	Румунія
Коефіцієнт випередження	0,926	0,963	0,953	0,985	0,946

Джерело: [7–9].

Таблиця 5. Рівень конкурентоспроможності країн, що проаналізовані, у 2013 році за критерієм ефективності праці

Країна	Місце країни за рівнем індикатора			Сума місць	Рівень конкурентоспроможності
	Відношення між частками ВВП та економічно активного населення	Рівень продуктивності праці, тис. дол.	Коефіцієнт випередження		
Україна	5	5	5	15	5
Словаччина	1	1	2	4	1
Угорщина	2	3	3	8	3
Польща	3	2	1	6	2
Румунія	4	4	4	12	4

Джерело: [7–9].

заробітна плата у Словаччині (3,1 раза), Угорщині (2,7 раза); Польщі (2,8 раза); Румунії (1,6 раза) більше, ніж в Україні.

Третім показником, що характеризує ефективність економічної системи є коефіцієнт випередження (табл. 4).

Наведені розрахунки свідчать, що зарплата зростала у 2013 році швидше, ніж продуктивність праці, у всіх країнах. Найнижчим коефіцієнтом випередження характеризується серед країн-сусідів Румунія, в якій коефіцієнт випередження складає лише 0,946. В Україні коефіцієнт випередження складає 0,926.

Інтегральний коефіцієнт конкурентоспроможності за критерієм ефективності праці по досліджуваних країнах розраховано за сумою місць і представлено в табл. 5.

Позиціонування України у даному рейтингу вимагає від наукової спільноти обґрунтування стратегії підвищення ефективності праці та забезпечення адекватних систем її мотивації та стимулювання. Лише на основі інноваційної, креативної та високоефективної праці виникає можливість розвитку економіки більш високими темпами.

Висновки. Ефективність праці виступає умовою та критерієм конкурентоспроможності економічної системи. Індикаторами оцінки місця української економіки в рейтингу країн ЄС, території яких входять до Карпатського Єврорегіону, визначено: співвідношення частки ВВП у світовому ВВП та частки економічно активного населення в країні до загального показника у світі; рівень продуктивності праці; коефіцієнт випередження темпів зростання продуктивності праці у порівнянні з темпами зростання середньої заробітної плати.

Розрахунки цих показників і визначення за ними місця в рейтингу конкурентоспроможності дозволяють зробити висновок, що Україна відстає від Словаччини, Польщі, Угорщини та Румунії за рівнем ефективності праці. В Словаччині, Угорщині, Польщі та Румунії частка ВВП у світовому продукті більша, ніж частка економічно активного населення. В Україні це співвідношення менше за одиницю. Результати аналізу свідчать, що продуктивність праці в Україні значно відстає від рівня продуктивності праці в країнах, що проаналізовані. Це обумовило ситуацію, в межах якої коефіцієнт випередження темпів зростання продуктивності праці у порівнянні з темпами зростання середньої заробітної плати в Україні складає 0,926, що теж значно нижче, ніж у сусідів, що входять до Карпатського Єврорегіону.

В умовах інтеграції України у світове економічне товариство така ситуація є вкрай негативною і обумовлює необхідність розробки стратегії підвищення ефективності праці в Україні та відповідних систем мотивації та стимулювання.

У подальшому дослідженні заплановано вивчити фактори, які визначають рівень ефективності праці в Україні та обґрунтувати пропозиції щодо вдосконалення механізму активізації резервів підвищення продуктивності праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України: В 3 т. / За ред. В.М. Гейця, В.П. Семиноженка, Б.Є. Кваснюка. — Т. 3: Конкурентоспроможність української економіки. — К.: Фенікс, 2007. — 556 с.
2. *Остапенко Ю.М.* Экономика труда : 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Инфра-М, 2007. — 272 с.
3. *Чернушкіна О.О.* Продуктивність праці: тенденції та перспективи зростання [Електронний ресурс]. — Режим доступу : file:///C:/Users/Home%20PC/Desktop/ecfor_2013_4_26.pdf
4. *Гончаров Ю.В.* Тенденції і проблеми аналізу продуктивності праці в цілому по економіці та за деякими видами промислової діяльності [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2814>
5. *Парамонова К.М.* Розробка програми підвищення продуктивності праці / К. Парамонова, Л. Федулова // Вісник КНУТД. — 2012. — № 6. — С. 320–325.
6. *Лібанова Е.М.* Соціальні проблеми модернізації української економіки // Демографія та соціальна економіка. — 2012. — № 1 (17). — С. 5–22. — doi: 10.15407/dse2012.01.005
7. Labor force 2013 Country Ranks, By Rank [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.photius.com/rankings/economy/labor_force_2013_0.html
8. Labor force 2014 Country Ranks, By Rank [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.photius.com/rankings/economy/labor_force_2014_0.html
9. The World Factbook. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>
10. UNECE. Statistical Database [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://w3.unece.org/rxweb/dialog/SaveShow.asp?lang=1, MELF/&lang=1&ti=Gross+Average+Monthly+Wages+by+Country+and+Year>

REFERENCE

1. Heyets, V. (Eds.) (2007). *Stratehichni vyklyky XXI stolittya suspil'stvu ta ekonomitsi Ukrayiny. Konkurentospromozhnist' ukrayins'koyi ekonomiky [Strategic Challenges of the XXI century society and economy of Ukraine. Competitiveness of Ukrainian Economy]* Vol. 3. K.: Feniks [in Ukrainian].
2. Ostapenko, Y.M. (2007). *Ekonomika truda [Labour economy]*. Moscow: Infra-M [in Russian].
3. Chernushkina, O.O.(2013). *Produktivnistj praci: tendencii ta perspektivy zrostantnya [Labour Productivity: Trends and Development]*. Retrieved from: http://www.lutsk-ntu.com.ua/sites/default...u_nomeri...noviy.pdf [in Ukrainian].
4. Goncharov, Y.V. (2014). *Tendencii i problemy analizu productyvnostji praci v cilomu po ekonomici ta za dejakymy vydamy promyslovoj dijalnosti [Trends and issues of analysis of labor productivity in the*

- whole economy and in some industrial activities]. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2814> [in Ukrainian].
5. Paramonova, K.M., Fedulova, L. (2012). Rozrobka programy pidvyshennya productyvnosti praci [Development of labour productivity improvement program]. *Visnyk KNUTD - Bulletin KNUTD*, 6, 320-325 [in Ukrainian].
 6. Libanova, E.M. (2012). Sotsial'ni problemy modernizatsiyi ukrayins'koyi ekonomiky [Social problems of modernization of the Ukrainian economy]. *Demohrafiya ta sotsial'na polityka - Demography and Social Economy*, 1, 5-22 [in Ukrainian]. doi: 10.15407/dse2012.01.005
 7. Labor force 2013 Country Ranks, By Rank. Retrived from: http://www.photius.com/rankings/economy/labor_force_2013_0.html [in English].
 8. Labor force 2014 Country Ranks, By Rank. Retrived from: http://www.photius.com/rankings/economy/labor_force_2014_0.html [in English].
 9. The World Factbook. Retrived from: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/> [in English].
 10. UNECE. Statistical Database. Retrived from: <http://w3.unece.org/pxweb/dialog/Saveshow.asp?lang=1MELF/&lang=1&ti=Gross+Average+Monthly+Wages+by+Country+and+Year> [in English].

Стаття надійшла до редакції журналу 25.02.2015.